

Élet és Evangélium

TÜRELMET TANULNI

*Türelem, te a birkák s a
Szamarak dicső erénye,
Tégedet tanuljalak meg?
Menj a pokol fenekére!*

Petőfi verse lobban így, mint Horváth János megállapította, Shakespeare és Byron nyomán, de félreismerhetetlenül azon a hangon, amelyen akkoriban még költő csak egy szólt Magyarországon. Lehet vitatkozni róla, hogy ez a kamaszos kedvű s kissé önmagát is gúnyoló költemény a költő egyéniségének egyik alaptulajdonságát fejezi-e ki vagy inkább a történelmi dátum parancsát. Hiszen 1847 áprilisában született, nem egészen egy évre a „most vagy soha” alternatívájától. Mindenesetre a szalontai barát és levelezőtárs erre a versre meglepő harsmással reagál: „Ej mit! türelem! kiáltasz te, papírt veszesz és írsz. A türelemről (tulajdonkép a türelem ellen), melyben bennünket, becsületes, szorgalmas, rendszerető embereket per birka et samár traktálsz.” Szó se róla, ha valaki, Arany értette a tréfát, s a tiltakozásának fele éppúgy játék, mint az inkriminált Petőfi-versnek. De a szisszenésében van komoly tiltakozás is. S talán nem pusztán azok nevében, akiket — mint őt magát — „a nyomorú élet kényszerített a türelem rabigájába”.

A huszadik századi olvasó egy képzeletbeli közvéleménykutatáson bizonyára Petőfi versét vallaná inkább magáénak, mint Arany tiltakozását. *Türelmetlen korban* élünk, az idegesség szinte kötelező, a kapkodás: modor. A türelem nemcsak eltűnt az életünkből, hanem hitelét is veszti előttünk. Gyöngeségnek látszik, valóban birkák és samarak erényének. Miért? Talán mert elkényeztettek a gépek, amelyek többnyire valóban gyorsan és pontosan szolgálnak ki naponta, s ha mégis csak elromlanak, könnyű nélkül viselik szítkainkat, akár gormba ökölcspásainkat is. Elkényeztetett a bőség, amelybe — *Ortega* szerint — úgy csöppenünk bele, mint öröklött hatalmába-gazdagságába a királyfi. Másfelől meg — talán — ellillant életünkből a remény, s aki a holnapot nem vár semmi útat, mert minden várható előre kiszámított, az érthető, ha mindent a mától igyekszik kikövetelni.

A biblia világának hátterében a természet közelében élő egyszerű szegényemberek — a földművesek és a halászok — türelemtisztelő életfölgöngy áll. Amikor Jakab türelemre inti olvasóit, a gyümölcsstermelő gazdára hivatkozik: „Az türelemmel várja a föld értékes gyümölcsét, s nem nyugtalanodik, hanem begyűjti a korán és a későn érőt egyaránt. Így ti is legyetek türelmesek, erősítetek meg szíveteket, mert közel az Úr eljövetele.” Jézus ezt a türelmet tisztelte Péterben és társaiban, s mikor egy egész éjszakán át tartó eredménytelen halászat után is hajlandóak voltak — az ő szavára — újra kivetni hálójukat, ezért jutalmazta őket csodálatos fogással, s ezért ígérte meg, hogy emberek halászaivá teszi őket. A türelmetleneket elutasította maga mellől, megintette vagy finom humorral leszerelte (*Mk* 3,17 — *Lk* 9,54). Türelemre intő példabeszéde a szántóvető életére utalnak (a gabona és a konkoly, a magától növekedő vetés). Ez a bibliabeli türelem nem „bárgyúság”. A természettel együtt munkálkodó embert nem egyszerűen a nyomorúság, hanem a tapasztalatból s az élet titkainak tiszteléből merített bölcsesség szoktatja türelemre.

Ne felejtjük, az evangéliumban csak háttér, példaszó, viszonyítási alap a földdel, állattal bajoskodó ember életforma-diktálta türelme. Maga az evangéliumi türelem társadalmi vagy lélektani adottság, nem idegrendszer és életforma kérdése, hanem választott program, félig hódítás, félig ajándék, vagyis erény. Nem a birkaké és a samaraké, nem is egyszerűen a „becsületes, szorgalmas, rendszerető” kispolgároké. Ezért lehet és érdemes *tanulni*.

A türelem mint erény? Ez meg egyszerűen sztoikus emlékeket idéz. Gyerekkori memoriterünket Hannibálról, akiben *caloris ac frigoris patientia par*: egyforma türelem volt a hideg és a meleg iránt. Csakhogy a sztoikus türelem-eszményt a világmegevetés, a filozófus fegyelmezett tartózkodása ihlette. Az evangéliumi türelem viszont a szeretetnek meg a reménynek csilagszövegébe tartozik. „A szeretet türelmes” — írja Szent Pál. Ha türelmek azt nevezzük, amiről Jézus beszélt, amire ő példát adott, akkor csak a szeretet türelmes igazán. Nem gyönge, passzív, magá-áltató s mentegető türelemmel, hanem jókedvűen, leleményesen, gyöngéden, mégis erősen.

TÓTFALUSY ISTVÁN